

6.5.2021

Dnro 20120/03.04.04.00.04/2021

Valittaja	Sitowise Oy
Vastapuoli	Sipoon kunta
Asia	Hankinta-asia; hankintapäätöksen täytäntöönpanon salliminen
Päätös, josta valitetaan	Sipoon kunnan teknisen valiokunnan hankintapäätös 30.3.2021 § 39

Hankintamenettely ja asian käsittely markkinaoikeudessa

Sipoon kunta (jäljempänä myös hankintayksikkö) on julkaissut 27.1.2021 EU-hankintailmoituksen Sipoon uuden pelastusaseman rakennuttamis- ja valvontapalveluiden hankinnasta.

Sipoon kunnan tekninen valiokunta on hankintapäätöksellään 30.3.2021 § 39 valinnut Rakennuttajatoimisto Valvontakonsultit Oy:n tarjouksen.

Sitowise Oy (jäljempänä myös valittaja) on tehnyt markkinaoikeudelle kysymyksessä olevaa hankintaa koskevan valituksen, jossa se on muun ohella vaatinut edellä todetun hankintapäätöksen kumoamista.

Hankintayksikkö on markkinaoikeudelle 21.4.2021 toimittamassaan täytäntöönpanolupahakemuksessa pyytänyt, että markkinaoikeus sallii kysymyksessä olevan hankintapäätöksen täytäntöönpanon ja velvoittaa valittajan korvaamaan hankintayksikön oikeudenkäyntikulut. Hankintayksikkö on perusteluina hankintapäätöksen täytäntöönpanon sallimiselle esittänyt muun ohella seuraavaa.

Sipoon uusi pelastusasema tulee Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksen käyttöön. Uusi pelastusasema rakennetaan liikenteellisesti nykyistä pelastusasemaa parempaan paikkaan Sipoon Nikkilän taajaman yhteyteen pääliikenneväylän

varrelle. Pelastusaseman rakentaminen mahdollistaa pelastustoimen ja ensihoitopalvelujen toteuttamisen pelastuslain edellyttämällä tavalla. Uuden pelastusaseman avulla pystytään sijoittamaan yhteen hajallaan olevia toimintoja ja kattamaan pelastustoimen ja ensihoidon tilantarve tulevaisuudessa. Hankintapäätöksen täytäntöönpanon estyminen aiheuttaisi hankintayksikölle, Sipoon kunnan asukkaille, Itä-Uudenmaan pelastuslaitokselle, pelastuslaitoksen henkilökunnalle ja koko uuden pelastusaseman rakennushankkeelle merkittävää haittaa ja hankkeen viivästymistä.

Tällä hetkellä Sipoon pelastusaseman tilat sijaitsevat kahdessa erillisessä rakennuksessa. Ensihoitajien käytössä olevat tilat on sijoitettu tilapäiseen käyttöön hyväksytyihin kontteihin, jotka on liitetty yhdyskäytävällä pelastusaseman tiloihin. Lisäksi Söderkullaan sijoitetun ensihoitoaseman tilat on vuokrattu yksityiseltä yritykseltä Söderkullan teollisuusalueelta. Pelastusasemalla ja siihen kytketyissä ensihoidon käytössä olevissa konteissa, erillisessä toimistorakennuksessa sekä Söderkullan ensihoitoasemalla työskentelee ympärivuotisesti yhteensä noin 40 henkilöä.

Pelastustoimen ja ensihoidon toiminta neljässä erillisessä rakennuksessa, aseman huono sijainti kunnan nykyrakenteeseen ja yleiseen tieverkkoon nähden, Etelä-Sipoon ja Söderkullan alueen tämänhetkinen huono saavutettavuus, yleinen pelastustoimintaa ja ensihoitoa haittaava tilanahtaus ja ensihoitohenkilöstön konttimajoitus ovat aiheuttaneet epätarkoituksenmukaisen tilanteen pelastustoimen tehtävien hoitamiseksi. Toimintoja on jouduttu toteuttamaan alun perin muihin käyttötarkoituksiin varatuissa tiloissa. Paloasemalta puuttuvat muun ohella paloaseman toiminnan kannalta olennaiset varavoimalähteet, asianmukaiset suojainhuoltotilat, pelastusyksiköille soveltuva pesuhalli, ensihoitoyksiköiden ja -välineiden desinfiointitilat, tarpeita vastaavat operatiivisen henkilöstön koulutustilat, kokoustila, väestönsuoja, riittävät varastotilat ja palomiesten harjoitustorni.

Nykyiset tilat vaarantavat merkittävästi pelastuslain mukaisten velvoitteiden hoitamisen. Mahdollisissa vaaratilanteissa pelastuslaitos ei voi nykyisissä tiloissa toimiessaan suorittaa toimenpiteitään viivytyksettä tai niin tehokkaasti kuin mahdollista. Sisäministeriön laatiman pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen (jäljempänä suunnitteluohje) mukaan ensimmäisessä riskiluokassa tavoitteena on, että ensimmäinen yksikkö on onnettomuuspaikalla kuuden minuutin kuluessa hälytyksen vastaanottamisesta. Suunnitteluohjeen mukaan toisessa riskiluokassa tavoitteena on, että ensimmäinen yksikkö on onnettomuuspaikalla 10 minuutin kuluessa hälytyksen vastaanottamisesta. Sipoon pelastusaseman nykyisen sijainnin takia pelastustoimi ei täytä edellä mainittuja toimintavalmiusaikoja Etelä-Sipoon osalta. Nykyinen tilanne aiheuttaa hengen ja terveyden vaaraa Sipoon kunnan asukkaille ja muille Sipoon kunnassa asioiville henkilöille. Uudelta pelastusasemalta toimittaessa pelastuslaissa asetetut edellytykset viivytyksettömään toimintaan pystytään toteuttamaan koko Sipoon kunnan alueella.

Nykyisissä tiloissa on ollut epäilyjä kosteusvaurioista ja sisäilmaongelmista, joista pelastusaseman henkilökunta on oireillut jo pitkään. Kosteusvaurioita ja sisäilmaongelmia on yritetty korjata useaan otteeseen, mutta sisäilmaongelmat ja oireilu eivät ole poistuneet. Nykyisen pelastusaseman rakennusten tekninen

käyttöikä on tullut tiensä päähän, eikä rakennusten korjaamisella saada poistettua vallitsevia ongelmia. Työturvallisuuslaissa säädetty oikeus turvallisiin ja terveellisiin työtiloihin ei täyty tällä hetkellä. On tärkeää, että uusi pelastusasema saadaan rakennettua viivytyksettä, jotta pelastusaseman työntekijöiden oikeus terveelliseen ja turvalliseen työympäristöön voidaan taata työturvallisuuslain mukaisesti.

Mikäli täytäntöönpanolupaa ei myönnetä, uuden pelastusaseman rakennushanke viivästyy olennaisesti. Kohteen yleis- ja toteutussuunnittelu on aloitettu maaliskuussa 2021. Uuden pelastusaseman suunnittelutöiden tulee olla valmiina lokakuussa 2021. Urakkakilpailutus suoritetaan marraskuun 2021 ja helmikuun 2022 välisenä aikana. Rakentaminen suoritetaan maaliskuun 2022 ja huhtikuun 2023 välisenä aikana. Mikäli rakennushankkeen rakennuttamis- ja valvontapalveluista vastaavan tahon kanssa tehtävän hankintasopimuksen solmiminen viivästyisi noin vuodella markkinaoikeuskäsittelyn johdosta, tarkoittaisi tämä myös yleis- ja toteutussuunnittelun viivästymistä vastaavalla ajalla. Kohteen yleis- ja toteutussuunnittelua ei voida toteuttaa loppuun ennen markkinaoikeuden päätöstä, koska rakennuttamis- ja valvontapalveluista vastaava taho valvoo myös suunnittelijoiden työtä ja tilaajan etua suunnittelutyön aikana. Mikäli rakennustöitä ei päästä aloittamaan keväällä tai viimeistään kesällä 2022, siirtyy rakennustöiden aloittaminen talviolosuhteiden takia keväeseen tai kesään 2023.

Hankinnan hankesuunnitelma on valmistunut vuoden 2020 lopussa, ja se on 15.3.2021 hyväksytty Sipoon kunnanvaltuustossa. Hankintayksikkö on tammikuussa 2021 julkaissut rakennuttamis- ja valvontapalveluiden hankinnasta EU-hankintailmoituksen. Hankkeeseen on jo riidattomasti kilpailutettu suunnittelutyöstä vastaavat palveluntuottajat, joiden kanssa on sovittu hankintasopimuksista. Nykyisen pelastusaseman puutteellisista toiminnallisuuksista ja huonosta sijainnista johtuen hankkeeseen on vahvistettu ripeästi etenevä toteutusaikataulu. Pelastusaseman uudistamishanke on ollut esillä Sipoossa jo aikaisemmin. Aikaisempi hanke kuitenkin kaatui osana hallituksen sosiaali- ja terveystalouden ratkaisua. Hankintayksikkö on toiminut hankinnan käynnistämiseksi ennakoivasti ja huolellisesti. Hankintayksiköllä ei ole ollut mahdollisuutta varautua valituksen kohteena olevan hankinnan aikataulussa markkinaoikeusprosessiin.

Täytäntöönpanon lykkääntyminen aiheuttaisi hankintayksikölle myös merkittävää taloudellista haittaa. Mikäli rakennuttamis- ja valvontakonsultin kanssa tehtävää hankintasopimusta ei voida allekirjoittaa, suunnittelijoiden työ joudutaan keskeyttämään. Hankintayksikkö voi siten joutua suorittamaan sopimussuhteessa oleville suunnittelijoilleen viivästysakkoa suunnittelutyön viivästymisestä tai keskeyttämisestä.

Hankinnan väliaikainen järjestäminen ei ole mahdollista, koska hankinnan kohteessa on kyse kertaluontoisiin suunnittelutöihin ja rakennustöihin kohdistuvan valvonnan ja rakennuttamisen tehtävistä. Rakennuttamis- ja valvontatyöt on kilpailutettu kiinteähintaisena. Hankinnan väliaikainen järjestäminen johtaisi siten siihen, että osa hankinnan kohteena olevista työtehtävistä olisi jo pantu täytäntöön.

Valittaja on sijoittunut tarjouskilpailussa vasta kolmanneksi. Vaikka valitus menestyisi, valittaja ei pääsisi palveluntuottajaksi. Valittajalle ei aiheutuisi sellaista merkittävää haittaa hankintapäätöksen sallimisesta, joka ylittäisi hankintayksikön, Sipoon kunnan asukkaiden, Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksen ja pelastuslaitoksen henkilökunnan hankintapäätöksen täytäntöönpanosta saaman hyödyn.

Valittaja on antanut täytäntöönpanon sallimista koskevasta hankintayksikön vaatimuksesta lausuman, jossa se on ilmoittanut vastustavansa täytäntöönpanon sallimista. Valittaja on vaatinut, että markkinaoikeus velvoittaa hankintayksikön korvaamaan sen arvonlisäverolliset oikeudenkäyntikulut viivästyskorkoineen. Valittaja on esittänyt lausumassaan muun ohella seuraavaa.

Hankinnan väliaikainen järjestäminen markkinaoikeuskäsittelyn ajaksi voidaan sallia. Kiinteästä hinnasta huolimatta tehtävät ovat mitoitettavissa tuntipalkkausjärjestelmään ilman, että osaakaan hankkeen mukaisista tehtävistä olisi laitettu täytäntöön. Hankintayksikön esittämät perustelut hankintapäätöksen täytäntöönpanon sallimiselle eivät ole perusteltuja. Sipoon pelastusaseman toimintavalmius on edelleen lain mukainen. Vanhoista tiloista johtuvat terveysongelmat eivät ole sellainen yllättävä tai vaikeasti ennustettavissa oleva seikka, joka olisi peruste hankkeen aloittamiselle markkinaoikeuskäsittelystä huolimatta.

Hankintayksikkö on antanut lisälausuman, jossa se on esittänyt muun ohella, että hankinnan väliaikainen järjestäminen ei ole mahdollista taloudellisista ja käytännöllisistä syistä. Hankinnan väliaikainen järjestäminen kiinteästi hinnoitellussa ja kerran suoritettavia palveluja koskevassa hankinnassa ei ole mahdollista ilman, että hankinnan kohteena oleva palvelu tulisi käytännössä merkittävilta osin suoritetuksi. Hankinnan väliaikainen järjestäminen johtaisi siihen, että suuri osa hankkeen mukaisista työtehtävistä, kuten erityisesti suunnittelijoiden suunnittelutyön aikainen valvonta ja rakentamisen valmistelu, olisi jo suoritettu kokonaisuudessaan. Näin ollen tarjoajien rakennuttaja- ja valvontakonsulttitöistä antama kiinteähintainen tarjous ei enää vastaisi tarjouskilpailun alkaessa voimassa ollutta työmäärää. Mikäli hankkeessa toimisi useampi rakennuttaja- ja valvontakonsultti, aiheuttaisi tämä myös epäselvyyksiä ja riskejä vastuusuhteiden osalta. Erityistä vaikeutta aiheuttaisi muun ohella sen arviointi, kumman tarjoajan rakennuttaja- ja valvontakaudella sopimussuoritusvirhe on sattunut.

Valittaja ei ole sille varatusta tilaisuudesta huolimatta antanut lisälausumaa.

Markkinaoikeuden ratkaisu

Julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (hankintalaki) 129 §:n 1 momentin mukaan EU-kynnysarvon ylittävässä hankinnassa voidaan tehdä sopimus aikaisintaan 14 päivän kuluttua siitä, kun ehdokas tai tarjoaja on saanut tai hänen katsotaan saaneen päätöksen ja valitusosoituksen tiedoksi (odotusaika).

Hankintalain 150 §:n 1 momentin mukaan hankinnassa, jossa on noudatettava odotusaikaa, hankintayksikkö ei saa tehdä hankintasopimusta, jos asia on saatettu valituksella markkinaoikeuden käsiteltäväksi.

Hankintalain 151 §:n 1 momentin mukaan valituksen tultua vireille markkinaoikeus voi kieltää, keskeyttää tai sallia hankintapäätöksen täytäntöönpanon taikka määrätä hankintamenettelyn muutoin keskeytettäväksi väliaikaisesti markkinaoikeuden käsittelyn ajaksi. Pykälän 2 momentin mukaan päättäessään 1 momentissa tarkoitettusta toimenpiteestä markkinaoikeuden tulee kiinnittää huomiota siihen, ettei toimenpiteestä aiheudu vastapuolelle tai muiden oikeuksille tai yleisen edun kannalta suurempaa haittaa kuin toimenpiteen edut olisivat.

Hankintalain 151 §:n esitöiden (HE 108/2016 vp s. 239–240) mukaan pykälä vastaa aiemmin voimassa olleen hankintalain 91 §:ssä säädettyä. Pykälän 2 momentin mukaisessa harkinnassa tulee kiinnittää huomiota niin valittajan, hankintayksikön kuin esimerkiksi muutoksenhaun kohteena olevan hankintapäätöksen mukaisen voittajan sekä hankinnan loppukäyttäjien kuten kansalaisten oikeuksiin ja asemaan.

Markkinaoikeus toteaa, että hankintapäätöksen täytäntöönpanon viivästyttämisestä aiheutuu hankintayksikölle lähtökohtaisesti aina jossain määrin lisäkustannuksia ja haittaa, joita ei sellaisinaan kuitenkaan ole pidettävä hyväksyttävänä perusteina hankintapäätöksen täytäntöönpanon sallimiselle. Hankintayksikön tulee myös kilpailutusta valmistellessaan varautua mahdollisiin markkinaoikeuskäsittelyn aiheuttamiin viivästyksiin ja niistä aiheutuviin seurauksiin, eikä pelkästään yleinen suunnitellun aikataulun lykkäytyminen valituksen johdosta muodosta perustetta hankintapäätöksen täytäntöönpanon sallimiselle ja siten sille, ettei valittajalla ole mahdollisuutta vedota hankintalain 154 §:n 1 momentin 1–3 kohdan mukaisiin ensisijaisiin oikeussuojakeinoihin.

Nyt kysymyksessä oleva rakennuttamis- ja valvontapalveluiden hankinta liittyy Sipoon uuden pelastusaseman rakentamishankkeeseen. Asiassa esitetyn selvityksen perusteella maaliskuussa 2021 aloitettua rakentamishankkeen yleis- ja toteutussuunnittelua ei voida saattaa loppuun ennen markkinaoikeuden päätöstä, koska rakennuttamis- ja valvontapalveluista vastaava taho valvoo myös suunnittelijoiden työtä ja tilaajan etua suunnittelutyön aikana. Uuden pelastusaseman suunnittelutöiden tulee olla valmiina lokakuussa 2021, jotta uusi pelastusasema saadaan rakennettua suunnitellussa aikataulussa. Markkinaoikeus katsoo selvitetyn, että nyt kysymyksessä olevaa rakennuttamis- ja valvontapalveluiden hankintaa ei voida toteuttaa väliaikaisin järjestelyin. Koska hankintaa ei ole mahdollista toteuttaa väliaikaisena järjestelyinä markkinaoikeuskäsittelyn aikana, merkitsisi hankintayksikön täytäntöönpanolupapyyntönsä hylkääminen sitä, että Sipoon uuden pelastusaseman rakentamishanketta ei olisi mahdollista toteuttaa suunnitellussa aikataulussa. Markkinaoikeus katsoo, että hankinnan viivästyttämisestä aiheutuisi hankintayksikön esittämin tavoin haittaa hankintayksikölle, Sipoon kunnan asukkaille, Itä-Uudenmaan pelastuslaitokselle ja pelastuslaitoksen henkilökunnalle.

Edellä todetuilla perusteilla sekä hankintayksikön ja valittajan esittämät näkökohdat huomioon ottaen markkinaoikeus katsoo asiaa kokonaisuutena arvioiden, että kysymyksessä olevan hankintapäätöksen täytäntöönpanon estymisestä aiheutuisi hankintalain 151 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla yleisen edun kannalta suurempaa haittaa kuin mitä hankintapäätöksen täytäntöönpanon estymisen edut olisivat. Tämän vuoksi markkinaoikeus sallii Sipoon kunnan teknisen valiokunnan 30.3.2021 tekemän hankintapäätöksen § 39 täytäntöönpanon.

Oikeudenkäyntikulujen korvaamista koskevat vaatimukset ratkaistaan pääasian yhteydessä.

Muutoksenhaku

Julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain 165 §:n mukaan tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain 168 §:n 1 momentin nojalla markkinaoikeuden päätöstä on valituksesta huolimatta noudatettava, jollei korkein hallinto-oikeus toisin määrää.

Valitusosoitus on liitteenä.

Markkinaoikeustuomari

Liisa Kauramäki

Tämä asiakirja on sähköisesti varmennettu tuomioistuimen asianhallintajärjestelmässä.

Jakelu

Sitowise Oy; maksutta
Sipoon kunta; maksutta

VALITUSOSOITUS (hankinta-asiat)

Markkinaoikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla **korkeimpaan hallinto-oikeuteen** kirjallisella valituksella vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Kuitenkin päätökseen, jolla markkinaoikeus on määrännyt hankintayksikön maksamaan valtiolle seuraamusmaksun, saa hakea muutosta valituslupaa pyytämättä valittamalla **korkeimpaan hallinto-oikeuteen**.

Valitusluvan myöntämisperusteet

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 111 §:n 1 momentin mukaan valituslupa on myönnettävä, jos:

- 1) lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa tai oikeuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi on tärkeitä saattaa asia korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi;
- 2) asian saattamiseen korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi on erityistä aihetta asiassa tapahtuneen ilmeisen virheen vuoksi; tai
- 3) valitusluvan myöntämiseen on muu painava syy.

Valituslupa voidaan myöntää myös siten, että se koskee vain osaa muutoksenhaun kohteena olevasta markkinaoikeuden päätöksestä.

Valitusaika

Valitus on tehtävä **30 päivän kuluessa** markkinaoikeuden päätöksen tiedoksisaantipäivästä, sitä päivää lukuun ottamatta.

Tiedoksisaantipäivän osoittaa vastaanotto- tai saantitodistus. Jos kysymyksessä on sijaistiedoksianto, tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen kolmantena päivänä sijaistiedoksiantotodistuksen osoittamasta päivästä.

Jos kysymyksessä on asianosaisen suostumuksen perusteella tapahtuva sähköinen tiedoksianto, tiedoksiannon katsotaan tapahtuneen sinä päivänä, jolloin asiaa koskeva viesti on viestin vastaanottajan vastaanottolaitteessa siten, että viestiä voidaan käsitellä. Tällaisena ajankohtana pidetään viestin lähettämispäivää, jollei asiassa esitetä luotettavaa selvitystä tietoliikenneyhteyksien toimimattomuudesta tai vastaavasta muusta seikasta, jonka johdosta sähköinen viesti on saapunut vastaanottajalle myöhemmin.

Jos päätös on toimitettu todisteellisena sähköisenä tiedoksiantona hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelussa, tiedoksisaantipäivä on päivä, jolloin asiakirja on noudettu sähköisestä asiointipalvelusta.

Valituksen toimittaminen

Valitus on toimitettava valitusajassa **korkeimmalle hallinto-oikeudelle**. Valituksen tulee olla perillä myös sähköpostia tai sähköistä asiointipalvelua käytettäessä valitusajan viimeisenä päivänä ennen tuomioistuimen aukioloajan päättymistä. Aukiolo päättyy kello 16.15.

Korkeimman hallinto-oikeuden osoite:

Postiosoite:	Käyntiosoite:	Käyntiosoite 1.2.2021 alkaen:
PL 180	Fabianinkatu 15	Paasivuorenkatu 3
00131 Helsinki	00130 Helsinki	00530 Helsinki

Faksi: 029 564 0382

Sähköposti: korkein.hallinto-oikeus@oikeus.fi

Hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelu:

<https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>

Valituksen sisältö

Valituksessa, joka on osoitettava korkeimmalle hallinto-oikeudelle, on ilmoitettava:

- valittajan nimi ja yhteystiedot;
- postiosoite ja mahdollinen muu osoite, johon oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat voidaan lähettää (*prosessiosoite*);
- päätös, johon haetaan muutosta (*valituksen kohteena oleva päätös*);
- kun valittamiseen vaaditaan valituslupa, peruste, jolla valituslupaa pyydetään, sekä syyt, joiden vuoksi valittaja katsoo, että valitusluvan myöntämiseen on edellä tarkoitettu peruste;
- miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi (*vaatimukset*);
- vaatimusten perustelut;
- mihin valitusoikeus perustuu, jos valituksen kohteena oleva päätös ei kohdistu valittajaan.

Jos puhevaltaa käyttää valittajan laillinen edustaja tai asiamies, myös tämän yhteystiedot on ilmoitettava.

Yhteystietojen muutoksesta on valituksen vireillä ollessa ilmoitettava viipymättä korkeimmalle hallinto-oikeudelle.

Valituksen liitteet

Valitukseen on liitettävä:

- markkinaoikeuden päätös valitusosoituksineen;
- selvitys siitä, milloin valittaja on saanut päätöksen tiedoksi, tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta (esimerkiksi vastaanotto- tai saantitodistus);
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimustensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle tai markkinaoikeudelle.

Asiamiehen, jollei hän ole asianajaja, julkinen oikeusavustaja tai luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja, on liitettävä valitukseen valtakirja. Valtakirjaa ei kuitenkaan tarvitse esittää, jos asiamies on toiminut asiamiehenä asian aikaisemmassa käsittelyvaiheessa hallintomenettelyssä tai tuomioistuimessa.

Valituksen käsittelystä perittävät maksut

Valituksen käsittelystä korkeimmassa hallinto-oikeudessa peritään oikeudenkäyntimaksu sen mukaan kuin tuomioistuinmaksulaissa tarkemmin säädetään.